

De ekonomiska verkningarna av de svenska djurskyddsreglerna för grisar

Sammanfattning

Under det senaste året har merkostnaderna för det svenska jordbruket till följd av delvis strängare djurskyddslagstiftningen i landet diskuterats intensivt. Inte minst har diskussionen gällt grisköttsproduktionen. Det primära syftet med denna analys är alltså att göra en uppskattning av de ekonomiska effekter som uppstår som en följd av denna lagstiftning jämfört med konkurrentländer.

Den genomgång som gjorts här rörande de ekonomiska verkningarna av olika skötselkrav visar att det finns både fördelar och nackdelar med den delvis högre svenska ambitionsnivån. Det går inte, med ledning av den analysen, att påstå att nackdelarna är större än fördelarna eller vice versa. Andra analyser med ledning av räkenskapsunderlag för faktiska företag visar att de rörliga kostnadernas andel av intäkterna är på samma nivå i Sverige som i Danmark och Tyskland. Denna analys tyder således snarast på att olika regleringar inte ger skillnad i kostnad per kg griskött mellan Sverige och jämförelseländerna Danmark och Tyskland.

En skillnad som kan beläggas är att avskrivningskostnaderna är högre i Sverige och att det därför även blir en större kapitalbindning i Sverige. En bearbetning av en rapport från Jordbruksverket visar en skillnad i byggkostnaderna som medför att kostnaden blir ca 0,75 kr/kg griskött högre i Sverige än i Danmark. Beräkningen av skillnaden i byggkostnader innehåller också skillnader mellan länderna i andra hänseenden än sådant som är relaterat till djurskyddsregelverk. Dock bedöms att merparten av skillnaden är hänförlig till skillnader i djurskyddsregelverk. Dessutom kan det även finnas en skillnad i underhållskostnader. Till denna merkostnad ska också läggas högre räntekostnader med högst 0,64 kr/kg griskött. Det finns andra arbeten som stödjer denna slutsats.

Producentpriset för griskött uppgick 2008 och 2009 till ca 13,25 kr/kg och under 2010 till 11,80 kr/kg¹. Under v 4-6 under 2011 har priset fallit i kölvattnet av den obalans som uppstått till följd av dioxinskandalen. Prisfallet jämfört med samma period förra året är 6-8 % eller knappt 1 kr/kg².

¹ Källa: www.jordbruksverket.se, statistikdatabasen.

² Källa: Jordbruksverkets prisinsamling som överlämnas till EU-kommissionen.

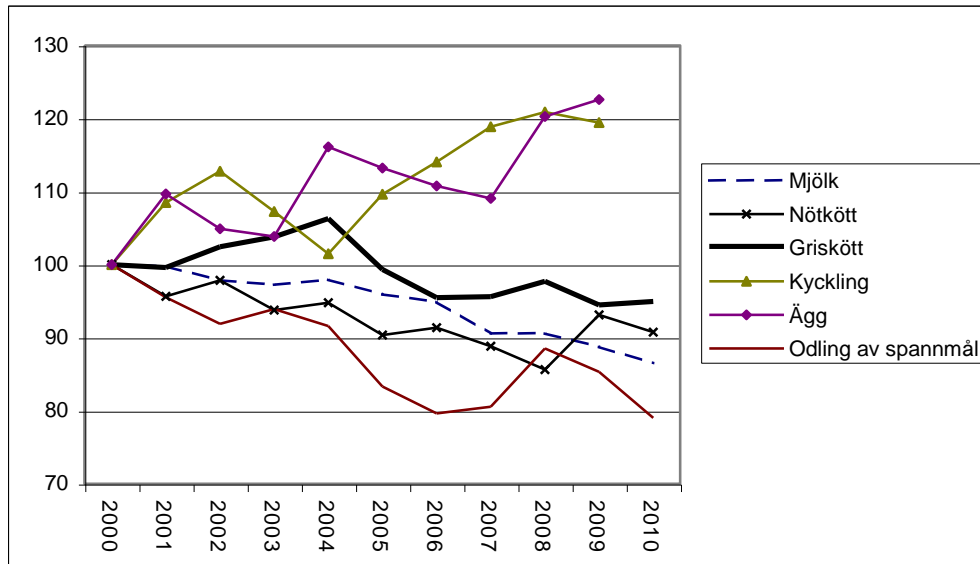
Inledning

Under det senaste året har merkostnaderna för det svenska jordbruket till följd av delvis strängare djurskyddslagstiftning diskuterats intensivt. Inte minst har diskussionen gällt grisköttsproduktionen. Det primära syftet för denna analys är alltså att göra en uppskattning av de ekonomiska effekter som uppstår som en följd av denna lagstiftning jämfört med konkurrentländer. Jämförelselandet i den här analysen är huvudsakligen Danmark, men vissa jämförelser görs också med Tyskland.

Det finns naturligtvis andra faktorer än djurskyddsregelverken som har väsentlig betydelse för konkurrenskraften i olika länders produktion. I detta avsnitt redovisas kort olika bakgrundsdata om lönsamhetsförhållandena inom grisköttsproduktionen.

Lönsamheten inom grisköttsproduktionen diskuteras i flera länder i EU. En viktig anledning till den svaga lönsamhetssituationen i EU är att EU är ett överskottsområde och att lågkostnadsländer utanför EU utövar prispress.

Utvecklingen i Sverige är negativ inte enbart för griskött utan också för mjölk och nötkött. I början av förra decenniet ökade produktionen av griskött något, men har under senare delen av decenniet minskat med ungefär 10 %. Utvecklingen för mjölk och nötkött har de senaste åren liknat den för griskött. Ett köttslag som ökat är däremot kyckling. Även produktionen av ägg (räknat som partihandelns invägning) visar en positiv utveckling. Ifråga om grödor har spannmålsodlingen minskat med ca 20 % sedan år 2000.

Figur 1. Utvecklingen av produktionen av några animalieprodukter och odlingen av spannmål. Index 2000=100

Priserna i Sverige på jordbruksprodukter var stabila under den första halvan av det gångna decenniet. En betydligt större rörlighet kan noteras från 2007 när priserna på spannmål började stiga. I genomsnitt har priserna på jordbruksprodukter stigit med drygt 25 % sedan år 2000. Sett i ett tioårsperspektiv har priset på griskött utvecklats ungefär som prisutvecklingen i sin helhet. Däremot visar ut-

vecklingen under den allra senaste tiden en sämre utveckling. Priserna på griskött har inte kompenserat för de högre priser som tidvis har gällt för spannmålen.

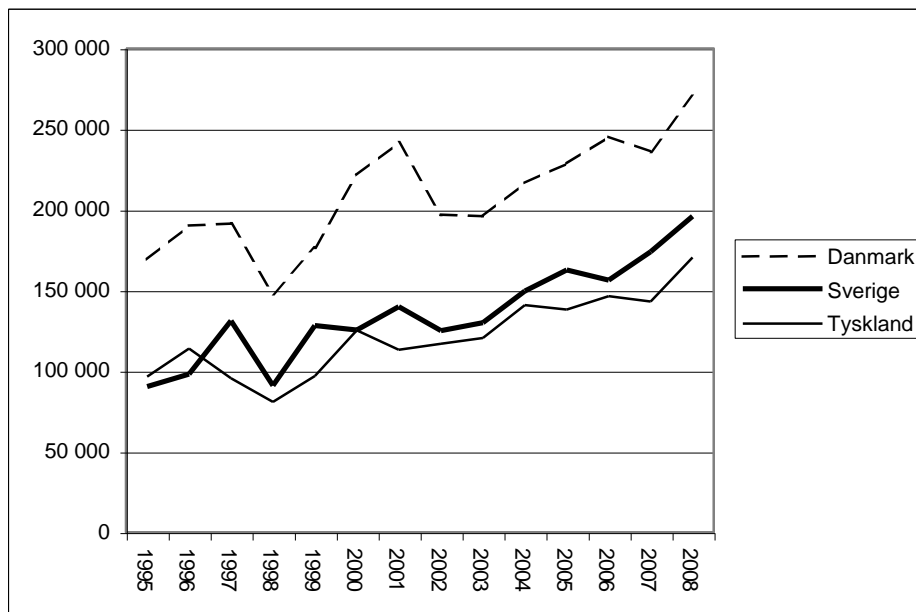
Prisutvecklingen i Sverige för griskött sedan år 2000 förefaller väl ha följt utvecklingen i några olika länder i vår nära omvärld. En jämförelse av prisutvecklingen för griskött har också gjorts med prisutvecklingen för grisfoder i de olika länderna. Ett sådant mått kan sägas belysa lönsamhetsutvecklingen på mycket kort sikt i de olika länderna. Denna jämförelse visar att utvecklingen i Sverige enligt detta lönsamhetsmått inte skiljer sig från utvecklingen sedan år 2000 i de redovisade konkurrentländerna.

Lönsamheten inom olika branscher i jordbruket kan mätas genom att utnyttja FADN³ som utgörs av bokföringsdata från olika länder och som är harmoniserat mellan EU-länderna. Av statistiska skäl finns ingen grupp tillgänglig som enbart avser grisföretag. Däremot finns en grupp som benämns gris- och fjäderfäföretag, och som har griskötts- och fjäderfäproduktion som huvudsaklig verksamhet. För Sveriges del utgörs gruppen nästan till 100 % av grisföretag medan andelen är något lägre för Danmark och Tyskland. Detta innebär att de resultaten i stort sett fullt ut avser grisföretag.

Bruttointäkterna per AWU (Annual Working Unit, årsarbetskraft) har de senaste åren varit ungefär 40 % högre i Danmark. Däremot överensstämmer nivån i Tyskland väl med nivån i Sverige. Följsamheten ifråga om upp- och nedgång i intäkterna är god mellan länderna. Beträffande strukturen hos grisföretagen är de sett som genomsnitt avsevärt större i Danmark än i Sverige. Samtidigt är genomsnittsföretaget i Tyskland mindre än de svenska företagen. Strukturen i de danska företagen kan förmodligen ge ett bidrag till att förklara de högre bruttointäkterna per AWU där.

---

³ FADN = Farm Accountancy Data Network eller på svenska Jordbruksekonomiska undersökningen.

Figur 2. Utvecklingen av bruttointäkter, exkl. stöd, för gris- och fjäderfä företag enligt FADN, euro/AWU

Källa: EU-kommissionen

Den andel av intäkterna som används för löpande kostnader uppgår enligt denna undersökning till 70 % och att det i stort sett inte är någon skillnad mellan länderna.

Den andel som avskrivningarna utgör i förhållande till summan av löpande kostnader och avskrivningar, har varit högre i Sverige än i Danmark och Tyskland. Den högre andelen för avskrivningar i Sverige överensstämmer väl med konstaterandet att byggnaderna är dyrare i Sverige.

Det mest intressanta måttet är givetvis nettoresultatet som enligt FADN mäts före räntor, hyror och löner. Utvecklingen i Sverige verkar ha en uppåtgående trend, medan variationen i utvecklingen i Danmark är så stor att det är svårt att utläsa någon egentlig trend. Möjligen skulle det kunna påstås att den i det långa loppet har varit oförändrad. Denna slutsats gäller även för Tyskland men att variationen verkar vara mindre än i Danmark. Sedan 1995 har dock nettoresultatet sett som genomsnitt legat på en högre nivå i Danmark än i Sverige och Tyskland. Under 2007 och 2008, som är det sista åren det finns uppgifter för, var resultaten på samma nivå i alla tre länderna.

Frågeställningen

Sverige utgör sedan EU-inträdet en integrerad del av EU:s marknad som är ett överskottsområde och påverkas av konkurrensen från lågkostnadsländer utanför EU. Integrationen medför bl.a. att priserna tenderar att jämnas ut mellan länderna. Ett andra konstaterande blir att produktionen av olika varor tenderar att flytta sig mot de områden som har fördelar. Den fråga som är central i denna analys är i vilken grad den delvis strängare djurskyddslagstiftningen i den svenska griskötsproduktionen medför

högre kostnader som i sin tur påverkar konkurrenskraften. Konkurrenskraften påverkas givetvis också av konsumenternas efterfrågan för olika segment, till exempel olika uppfödningmetoder. Konsumenternas efterfrågan är dock inte i fokus i denna analys.

Skillnader i lagstiftning mellan Sverige och Danmark⁴

Tillsyn och skötsel

En viktig skillnad mellan Danmark och Sverige är regeln om avvänjningsåldern på smågrisarna. I Danmark har man regeln, som harmonierar med EU:s direktiv, att smågrisarna under vissa förutsättningar kan avvänjas vid 21 dagars ålder. I Sverige är lägsta tillåtna avvänjningsålder fyra veckor och då ska smågrisarna ha vant sig vid tillskottsfoder.

Svanskupering är helt förbjudet i Sverige, men är tillåtet i Danmark såvida det inte sker rutinmässigt.

Enligt EU-direktivet och i Danmark tillåts fixering av suggor och gyltor från en vecka innan beräknad grisning till fyra veckor efter betäckning. I Sverige får en digivande suggas rörelsefrihet begränsas under smågrisarnas första levnadsdagar genom användande av skyddsgrind eller liknande om hon uppvisar ett aggressivt eller onormalt beteende som utgör en betydande skaderisk för smågrisarna.

Utrymme, inredning och utrustning

De svenska föreskrifterna fastställer att vid kontinuerlig uppfödning av slaktgrisar får en stallavdelning ha högst 200 platser. Är det istället omgångsvis uppfödning och grisarna kommer från mer än en besättning får det högst vara 400 platser. Om grisarna kommer från samma besättning och omgångsuppfödning sker, finns ingen begränsning i de svenska djurskyddsföreskrifterna om hur många platser som får finnas i en avdelning.

I Danmark har man anvisningar som utgår från brandsäkerheten vid begränsningar av djuravdelningarnas storlek. I praktiken är omgångsuppfödning det vanligaste tack vare de fördelar systemet ger inom bl.a. smittskydd.

Måttbestämmelser

Sverige har mer detaljerade regler om utrymmen för digivande sugga. Danmark tillåter som alternativ att den grisande suggan är fixerad.

Danmark har aningen större mått för gyltor och har det längsta måttet för den minsta boxsidan. Sverige har regler för mått på bås, vilket saknas i Danmark.

Danmark har samma regler för mått på golvarea för växande grisar som i EU-direktivet. Exempelvis ska en gris som väger mellan 85 kg och 110 kg ha minst 0,65 m² i golvarea.

---

⁴ Jordbruksverket. Kostnader och intäkter i svenskt jordbruk – en jämförelse med Danmark och Finland. Nr 2010:18. 2010.

Enligt svenska regler ska en gris som väger 95 kg ska ha ett utrymme på minst 0,90 m² totalarea i en ströad liggbox. Sverige har måttbestämmelser för utrymmen vid foderplatser, medan Danmark saknar detta.

Reglerna kring största spalt i dränerande golv för olika ålderskategorier djur är lika i Danmark och Sverige. Spaltbredden bygger på EU-direktivet. I Danmark har regeln utformats för att endast vara giltig för grupper av grisar på helspalt.

Lönsamhetsmässiga verkningar av olika starka djurskyddsregler

De lönsamhetsmässiga verkningarna av olika ambitionsnivåer för djurskyddsregelverken är svåra att fånga. Studier av t.ex. de hälsomässiga verkningarna av olika starka regler är ofta begränsade till en enskild regel. Sällan görs sedan en översättning av verkningarna till ekonomiska termer. Vidare behövs givetvis också en total värdering av alla skillnader i regelverk som kan finnas mellan två länder. Det finns en uppenbar risk att en summering ”rakt av” antingen ger dubbelräkning eller att vissa faktorer missas. Den genomgång som görs här rörande de ekonomiska verkningarna av olika skötselkrav visar att det finns både fördelar och nackdelar med den delvis högre svenska ambitionsnivån. Det går inte, med ledning av denna analys, att påstå att nackdelarna är större än fördelarna eller vice versa.⁵

Denna analys tar sikte mot att göra en beräkning av kostnadsskillnaderna till följd av olika normer för byggnader mellan Sverige och Danmark. De beräkningar som gjorts kring detta redovisas längre fram i rapporten. Några aspekter tas upp nedan gällande verkningarna i ekonomiskt hänseende av olika ambitionsnivåer rörande främst skötsel.

Olika avvänjningsålder

I allmänhet är smågrisarna äldre vid avvänjning i Sverige jämfört med Danmark. Högre avvänjningsålder är generellt sett fördelaktigt för smågrisarna och leder till färre läkemedelsbehandlingar, bättre tillväxt och minskad risk för t.ex. foderrelaterat magsår. Samtidigt torde antalet kullar per år bli något lägre för suggorna. Totalt sett torde därför uppstå såväl positiva som negativa ekonomiska verkningar av högre avvänjningsålder.

Svanskupering

Svanskupering orsakar lidande och stress för djuret som kan få fantomsmärtor som resulterar i ständig smärtupplevelse. En omgivning som i sig förorsakar stress medför givetvis lika mycket stress oavsett om svansen är kuperad eller inte. Symptomet på stress, t.ex. svansbitning, kan, om svansarna kuperas, medföra andra negativa effekter. Det finns alltså en risk för att särskilt svagare svanskuperade grisar utsätts för andra skador, som i sin tur kan medföra reducerad tillväxt. Alldeles oavsett svanskupering eller inte, kan en stressig miljö medföra reducerad tillväxt, infektioner samt ökad läkemedelsanvändning som i sin tur kan medföra att slaktkroppar helt eller delvis måste kasseras.

Fixering av suggor

---

⁵ AgriFood har nyligen gjort en genomgång av kunskapsläget rörande djurvälstånd och lönsamhet i rapporten Hoffman m.fl. Djurvälstånd och lönsamhet – var står vi idag. Rapport 2010:4.

Frigående suggor med god tillgång till bobyggnadsmaterial är fördelaktigt och leder till friskare och starkare grisar. Internationella studier visar dock att det inte finns några signifikanta skillnader på överlevnaden hos smågrisarna om suggan hålls fixerad eller hålls i frigående system. En slutsats som kan dras är att det finns ekonomiska fördelar med frigående suggor. Aspekter som talar för högre kostnader är skötsel som blir förknippat med detta samt större boxyta.

Yta per djur

Större yta per djur medför generellt sett lägre stressnivåer och färre beteendestörningar hos grisarna vilket i förlängningen är positivt för tillväxten med bibehållen låg läkemedelsanvändning. En annan positiv aspekt med större ytor är att djurtätheten minskar i avdelningen så att risken för smittspridning minskar och att grisarna lättare kan reglera sin kroppstemperatur.

Tillgång till strö

Tillgång till strö berikar grisarnas miljö och ger dem ökade möjligheter att bete sig naturligt. Detta minskar stressen samt risken för beteendestörningar hos grisarna. Tillgång till strö ökar också djurens aktivitet genom att de rör sig mer och utvecklar därmed också bättre muskulatur, vilket i sin tur leder till att risken för fläkningar och skador minskar. Strömedel är också positivt för grisarnas klöv- och benhälsa samt kan i vissa fall också minska risken för skador som grisarna kan få genom kontakt mot golvet. God boxhygien med strö av god hygienisk kvalitet kan också underlätta läkning av sår. Mot dessa positiva effekter ska ställas kostnaderna för strömedel och det arbete som blir förknippat med detta.

Beräkningar av kostnadsskillnader för byggnader

I rapporten från Jordbruksverket⁶ redovisas en beräkning av vad det kostar att uppföra stallar för olika produktionsgrenar i Sverige samt i Danmark och Finland. Skillnader i byggkostnader kan bero på olika krav, till exempel gällande djurskydd, men också bero på olika traditioner i olika länder.

Beräkningarna gjordes så att i ett första steg togs fram stallar för bland annat smågris- och slaktgrissproduktion med målsättningen att de utvalda stallarna skulle avspegla de stallar som för tillfället normalt byggdes i de tre jämförda länderna. I ett andra steg beräknades utgiften för att uppföra varje byggnad i Sverige. På det sättet renodlades de skillnader som beror på skillnader i själva byggnaderna och inte på skillnader mellan t.ex. nationella prislägen.

I studien kom man fram till att utgiften per plats för suggor var 42000 kr i Danmark och 50000 kr i Sverige i 2009 års prisläge. Motsvarande utgift för slaktgrisar var 5600 kr i Danmark och 8400 kr i Sverige.

---

⁶ Jordbruksverket. 2010.

	Sverige	Danmark
Per sugga	49900	42000
- varav gödselvårdsanl.	2396	2370
Per slaktgris	8411	5567
- varav gödelsvårdsanl.	1715	741

Tabell 1. Utgifter för att bygga sugg- och slaktgrisstallar, kr per plats

Källa: Jordbruksverket (2010).

Det konstaterades sammanfattningsvis i rapporten att skillnader i utgiften för byggnader beror på flera faktorer där de olika nationernas lagstiftningar är en faktor. Eftersom intentionen med studien var att analysera byggkostnader för objekt som är uppförda i varje enskilt land, ”verkliga objekt”, kan inte rent byggnads- och planeringstekniska faktorer uteslutas som påverkansfaktorer. Avseende smågris- och slaktgrisproduktion är skillnader i lagstiftning, såsom ytkrav per djur, mer uppenbara som påverkansfaktorer än för andra djurslag.

Det påpekas också att trots att ett land har färre regler för ett djurslag och/eller mindre ytkrav per djur så behöver inte byggkostnaden bli så mycket lägre. Detta beror på att stallarna är ”verkliga objekt” och därför är planerade efter rekommenderad byggnadsteknik, rekommenderade mått m.m. för djurslaget snarare än minimimått etc. Om stallarna hade varit projekterade efter nationella minimimått så hade förmodligen skillnaderna blivit tydligare. Sammantaget indikerar ändå studien att byggkostnaderna för slaktgrisar var avsevärt högre i Sverige än i de båda andra länderna. Även för smågrisproduktion var de svenska byggkostnaderna högre. Skillnaden beror i hög grad på skillnader i lagstiftning, t.ex. om ytkrav per djur.

I den refererade rapporten gjordes det inget försök att översätta de skillnader som beräknades till kostnader per kg producerat kött. I denna analys behövs en sådan beräkning och som måste baseras på flera antaganden. Dessa antaganden redovisas i bilaga. Uttryckt per kg griskött ger beräkningen en skillnad på 0,75 kr/kg griskött, exklusive dyrare gödselvårdsanläggningar i Sverige. En fråga som är besvärlig att hantera är hur räntekostnaderna ska beräknas. En realränteberäkning förefaller mest tillämplig. Beräkningen redovisas också i bilaga och här uppkommer en skillnad om 0,64 kr/kg griskött, exklusive dyrare gödselvårdsanläggningar i Sverige. Merkostnaderna för gödselvårdsanläggningarna har på motsvarande sätt beräknats till 0,21 kr/kg (för avskrivningar) och 0,18 kr/kg (för räntekostnader).

Beräkningar framtagna av Sveriges Grisföretagare⁷

Sveriges Grisföretagare har under 2010 gjort beräkningar av skillnaderna i produktionskostnader mellan Sverige och Tyskland. Beräkningar gjordes även för EU-15. Dessa beräkningar kommenteras kort nedan.

⁷ Sveriges Grisföretagare. Konsekvenser av svensk djurskyddslag för svensk grisproduktion. 2010.

	Sverige	Tyskland
Rörliga kostnader	9,8	10,09
Byggnader	2,79	1,28
Arbete	1,78	1,71
Räntekostnader	5,3	2,77
Summa	19,67	15,84
Skillnad		3,83

Tabell 2. Produktionskostnad per kg griskött 2009 enligt Sveriges Grisföretagares beräkning, kr/kg

Källa: Sveriges Grisföretagare.2010.

Denna sammanställning visar att enligt denna kalkyl är de rörliga kostnaderna lika höga i Sverige som i Tyskland, t.o.m. är de 0,29 kr/kg produkt (3 %) lägre i Sverige. Kostnaderna för arbete ligger också på nästan exakt samma nivå, kostnaden i Sverige är 0,07 kr/kg (4 %) högre.

En tydlig skillnad finns emellertid för avskrivningar för byggnader (1,06 kr/kg i Tyskland mot 2,45 kr/kg i Sverige). I posten byggnader i tabellen ovan ingår också underhåll som uppgår till 0,22 kr/kg i Tyskland och 0,34 kr/kg i Sverige. I den tidigare refererade rapporten från Jordbruksverket har en jämförelse gjorts mellan Sverige och Danmark. Jämförelsen avser kostnaderna för att bygga stallar för suggor respektive slaktgrisar. Om det görs en bearbetning av uppgifterna från den rapporten kommer man fram till en skillnad mellan Sverige och Danmark som uppgår till 0,75 kr per kg griskött. Grisföretagarnas beräkning visar en skillnad på ca 1,40 kr/kg producerat griskött gentemot Tyskland. Hur stor del av skillnaden som beror på olika kalkylsituationer går inte att härleda.

Den stora skillnaden mellan Sverige och Tyskland enligt Grisföretagarnas kalkyl framkommer i förräntningskravet. Detta är uppdelat i tre delar, rörelsekapital, byggnadskapital och premie för riskkapital. I tabellen nedan redovisas det ”underliggande kapitalet” beräknat enligt de räntesatser som använts av Grisföretagarna (5 % för rörelsekapital och riskkapital samt 4 % för byggnadskapital). Eftersom det inte uppstår någon skillnad för rörelsekapital behandlas inte denna post vidare.

	Ränta kr/kg produkt		Kapital kr/kg produkt	
	Sverige	Tyskland	Sverige	Tyskland
Rörelsekapital	0,17	0,16	3,4	3,2
Byggnadskapital	1,96	0,86	49,0	21,5
Riskkapital	3,17	1,75	63,4	35,0

Tabell 3. Ränta och beräknad kapitalstock uttryckt i kr/kg produkt

Källa: Egen bearbetning av Sveriges Grisföretagare. 2010.

Om vi tar utgångspunkt i sektorskalkylens⁸ förädlingsvärde inkl avskrivningar och ställer detta värde mot beräknad arbetsinsats och beräknat kapitalvärde (beräknat exempelvis som att hälften av de avskrivningsbara investeringarna är avskrivna) blir såväl timersättningen som räntabiliteten på satsat kapital låg. Den slutsats som kan dras med ledning av sektorskalkylen är bl.a. att ofta räknar säkerligen investerare med att ekonomin inte går ihop de allra första åren. Det kan därför med fog ifrågasättas om den jämförelse som Sveriges Grisföretagare gjort blir lämplig i ett sektorsperspektiv om förräntningskrav läggs på kapitalet på detta sätt. Den kalkylpost som förefaller mest tveksam är förräntningskravet på riskkapital.

Studie från JBT, SLU⁹

Syftet med denna studie var att utveckla en modell för att kunna jämföra olika produktionssystem för grisar. Med hjälp av modellen kan ekonomiska konsekvenser av djurskyddsåtgärder beräknas. Modellen tar inte bara hänsyn till extra kostnader (som inhysningskostnader, arbetskostnader) utan även till extra intäkter eller besparingar i insatsmedel (som t.ex. foder, medicin o.s.v.). Modellen beräknar det ekonomiska resultatet i en besättning med svensk standard och det ekonomiska resultatet i en besättning med ett annat produktionssystem.

Tre exempel på hur modellen kan användas redovisades i rapporten. I den första jämförelsen användes produktionssiffror från Jonasson och Andersson¹⁰ för att se om de extra kostnaderna för de svenska djurskyddsreglerna i modellen blev i samma storleksordning som i deras rapport. I denna jämförelse var de extra produktionskostnaderna för de svenska djurskyddsreglerna 0,40 kr per kg kött jämfört med 0,51 kr i rapporten från Jonasson och Andersson¹¹. I Jonasson och Anderssons rapport räknades dock med antibiotika i fodret enligt EU:s regler och antibiotikafrihet enligt de svenska reglerna. I jämförelsen med JBT-rapporten räknades däremot med antibiotikafrihet i båda systemen. Det kan konkluderas att utfallet blev i samma storleksordning enligt båda beräkningarna.

I det andra exemplet jämfördes ett danskt och ett svenskt produktionssystem med samma foderpriser, ränteläge och arbetskostnad per timme i båda systemen. Det genetiska materialet och produktionsförfarandet (olika avvänjningsålder, slaktvikter osv.) var dock olika mellan de två produktionssystemen. I denna jämförelse var produktionskostnaderna i det svenska systemet 0,46 kr högre per kg kött än i det danska systemet. I denna jämförelse togs dock ej hänsyn till högre etableringskostnader i Danmark p.g.a. krav på mark till spridningsareal. Jämförelserna 1 och 2 ger en indikation på hur mycket de svenska djurskyddsreglerna fördyrar produktionen. Svaret

---

⁸ Se Jordbruksverkets webbplats, t.ex.

http://www.jordbruksverket.se/webdav/files/SJV/Amnesomraden/Statistik%2C%20fakta/Jordbrukets%20ekonomi/JO45/JO45SM1101/JO45SM1101_ikortadrag.htm

⁹ Bothermans, Jos. En modell för ekonomisk utvärdering av produktionssystem och djurskyddsåtgärder för grisar. JBT, SLU. Rapport 143. 2006.

¹⁰ Jonasson, L. och Andersson, H. 1997. Den svenska modellen – hävstång eller ok för svensk svinproduktion?

¹¹ Ibid

ligger troligen mellan 0,40-0,50 kr per kg kött. Detta resultat gäller dock moderna nybyggda anläggningar med bra produktion och hög arbetseffektivitet.

I det tredje exemplet jämfördes transponderutfodring till suggor med utfodring i ätbås. Produktionsciffror hämtades från Olsson och Svendsen¹² och baseras på studier med utfodring av ”äldre generation” transponderautomater från avvänjning till grisning. Förutom lägre inhysningskostnader, ledde transponderutfodringen även till lägre intäkter i form av färre avvanda smågrisar och högre särkostnader för rekrytering. Detta ledde till att det ekonomiska resultatet var 0,48 kr sämre per kg kött för ett system med transponderutfodring än för ett system med ätbås.

Slutsatser

Möjliga lönsamhetsskillnader beroende på olika djurskyddskrav mellan Sverige och konkurrentländerna (här främst Danmark) kan grovt delas in i två kategorier; olika byggnadskostnader och olika kostnader till följd av olika skötselkrav. Det underlag som utgår från räkenskapsmaterial från grisföretag visar att de rörliga kostnadernas andel av bruttointäkterna är lika höga i Sverige som i Danmark och Tyskland. Inte heller visar Sveriges Grisföretagares kalkyl några skillnader i detta hänseende och gäller enligt denna kalkyl också arbetskostnaden. Den genomgång som gjorts här rörande de ekonomiska verkningarna av olika skötselkrav visar att det finns både fördelar och nackdelar med den högre svenska ambitionsnivån. Det går inte, med ledning av den analysen, att påstå att nackdelarna är större än fördelarna eller vice versa.

Jordbruksverkets studie om byggnadskostnader har visat att det är dyrare att bygga stallar för såväl suggor som slaktgrisar enligt svenska normer jämfört med danska. Uttryckt i kronor per kg producerad produkt visar denna beräkning att skillnaden uppgår till 0,75 kr/kg griskött. En påtaglig del av denna skillnad kan hänföras till strängare krav ifråga om djurskydd i Sverige, dessutom kan olikheter finnas i t.ex. byggtraditioner. En annan komponent som har motsatt verkan är att underhållskostnader inte beaktas i beräkningarna. Dessutom bör beaktas den högre räntekostnad som uppstår till följd av de större investeringarna i Sverige. Denna skillnad uppgår till 0,64 kr/kg griskött. Även för räntekostnaden gäller att den delvis beror på andra faktorer än den strängare djurskyddslagstiftningen.

Den kalkyl som upprättats av Sveriges Grisföretagare visar att det finns skillnader mellan Sverige och jämförelselandet Tyskland i två hänseenden, dels avskrivningar för byggnader, dels en avsevärd skillnad i fråga om räntekostnader. Den skillnad som beror på avskrivningarna är högre än i Jordbruksverkets studie, men skillnaden kan, i vart fall delvis, bero på olika kalkylsituationer. Den skillnad som beror på skillnader i räntekostnader är dock helt beroende på kalkylsituationen och många investeringar i jordbruket sker säkerligen utan att denna ersättning till kapitalet kan ges fullt ut.

Ett annat underlag på gårdsnivå som beaktats är en analys som gjorts av JBT vid SLU. I stort är slutsatsen av den genomgång som görs att de svenska djurskyddsreglerna hö-

---

¹² Olsson, A-Ch. och Svendsen, J. 1997. Effekter av olika konkurrensförhållanden vid utfodring på suggors hälsa och produktion. Rapport 113. Sveriges lantbruksuniversitet. Institutionen för jordbrukets biosystem och teknologi. Alnarp.

jer produktionskostnaderna med i storleksordningen 0,50 kr/kg (4 %). Den jämförelsen avser den svenska tillämpningen jämfört med EU:s minimiregler.

Den fråga som ofta reses är i vilken mån den dalande produktionen av griskött kan förklaras med de delvis strängare djurskyddskraven. Den lägre bruttointäkten per årsvärke skulle kunna indikera att de delvis strängare djurskyddskraven i Sverige medför en lägre arbetsproduktivitet¹³. Skillnaden mot Danmark är stor, men samtidigt har studier visat att denna skillnad är genomgående för alla produktionsgrenar, även för växtodlingsföretag. Den bedömning som kan göras är att den lägre arbetsproduktiviteten, så som den kan mätas exempelvis enligt FADN, i Sverige till stor del måste ha med andra faktorer att göra.

Utvecklingen av avräkningspriset för griskött i Sverige uppvisar ingen skillnad mot utvecklingen i några konkurrentländer. Det går heller inte att påstå att prisutvecklingen för griskött i Sverige skiljer sig nämnvärt från prisutvecklingen för några andra centrala animalieprodukter.

Den genomgång som gjorts här rörande de ekonomiska verkningarna av olika skötselkrav visar att det finns både fördelar och nackdelar med den delvis högre svenska ambitionsnivån. Det går inte, med ledning av den analysen, att påstå att nackdelarna är större än fördelarna eller vice versa. Andra analyser med ledning av räkenskapsunderlag för faktiska företag visar att de rörliga kostnadernas andel av intäkterna är på samma nivå i Sverige som i Danmark och Tyskland. Denna analys tyder således snarast på att olika regleringar inte ger skillnad i kostnad per kg griskött mellan Sverige och jämförelseländerna Danmark och Tyskland.

Den skillnad som således kan beläggas är att avskrivningskostnaderna är högre i Sverige och att det därför även blir en större kapitalbindning i Sverige. En bearbetning av Jordbruksverkets rapport visar en skillnad i byggkostnaderna som medför att kostnaden blir ca 0,75 kr/kg griskött högre i Sverige än i Danmark. Beräkningen av skillnaden i byggkostnader innehåller också skillnader mellan länderna i andra hänseenden än sådant som är relaterat till djurskyddsregelverk. Dock bedöms att merparten av skillnaden är hänförlig till skillnader i djurskyddsregelverk. Till denna merkostnad ska också läggas högre räntekostnader med högst 0,64 kr/kg griskött. Den beräkning som gjorts av JBT vid SLU stödjer denna slutsats.

---

¹³ Arbetsproduktivitet definieras som produktion dividerat med arbetsinsats eller med andra ord till exempel hur många kg griskött som produceras per arbetstimme.

Bilaga

Beräkning av kostnaden för byggnader i Sverige och Danmark

Enligt Jordbruksverket (2010) kan kostnaden per stallplats beräknas till följande belopp, kr/sugga resp kr/slaktgris:

	Sverige	Danmark
Per sugga	49900	42000
- varav gödselvårdsanl.	2396	2370
Per slaktgris	8411	5567
- varav gödelsvårdsanl.	1715	741

Källa: Jordbruksverket (2010).

För beräkningarna i denna analys behöver dessa investeringar räknas om till att avse kostnad per producerat kg griskött. Följande antaganden har därvid gjorts och avser 2009:

	Sverige	Danmark
Antal avvanda smågrisar per sugga och år	23,1	27,5
Antal år som byggnader används	20	20
Antal omgångar per år för slaktgrisar	2,8	2,8
Slaktvikt	85	85

Källor: Antal avvanda smågrisar: InterPIG. Internationella rapporten 2010.

www.svenskapig.se/interpig

Antal omgångar per år: AgriWise. Siffran kan vara i lägsta laget och används som en försiktig uppskattning.

Med ledning av de två tablerna ovan kan beräknas kapitalkostnaderna per kg griskött i Sverige respektive Danmark.

	Gödselvårdsanläggning		Övrigt	
	Sverige	Danmark	Sverige	Danmark
Smågrisproduktionen, kr/slaktgris	5	4	103	72
Slaktgrisproduktionen, kr/slaktgris	31	13	120	86
Summa, kr/slaktgris	36	18	222	158
Avskrivn., kr per kg griskött	0,42	0,21	2,62	1,86
Skillnad, kr per kg griskött		0,21		0,75
Räntekostn kr per kg griskött	0,36	0,18	2,22	1,58
Skillnad, kr per kg griskött		0,18		0,64

Källa: Egna beräkningar.

De uppgifter som redovisas avser enligt de förhållanden som gällde för 2009. Investeringarna har delats upp i vad som faller på gödselvårdsanläggningen och på byggnaderna. Omräknat till per kg griskött ger beräkningen således en skillnad på 0,21 kr/kg respektive 0,75 kr/kg griskött för gödselvårdsanläggningen respektive för byggnaderna.

Nästa fråga blir hur man ska se på räntekostnaderna för investeringen. Mest rimligt torde vara att applicera en realränta på hälften av investeringen eftersom byggnadskapitalet ungefär kan antas ha en jämn åldersstruktur. Realräntan sätts här till 2 %. Med

detta antagande erhålls en skillnad på 0,18 respektive 0,64 kr/kg griskött för gödsel-
vårdsanläggningen respektive byggnaderna.